

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Denarja, izročena za cerkev, ni dolžan povrniti farni predstojnik, ki ga je prejel od umobolnega človeka.

C. kr. okrajno sodišče na V. je v pravni stvari umobolnega Franceta O. po oskrbniku Gregorju O. zoper Josipa L. župnika v P. zaradi 254 gld. 54 kr. dné 24. maja 1898 razsodilo: Predlogu toženca, naj se tožba zavrne radi tega, ker on ni pravi toženec, oziroma ker sodišče ni pristojno, se ne ugaja, nego se obsodi toženi župnik Josip L., da mora tožitelju Francetu O. na roki oskrbnika Gregorja O. odnosno v sodno shrambo povrniti dne 9. septembra 1895. l. od njega »sine causa« prejeti znesek 254 gld. 54 kr. s 5% obrestmi, od dné 9. septembra 1895 naprej tekočimi, ter oskrbniku Gregorju O. plačati pravnne stroške itd.

Dejanski stan.

Po vsebini tožbe je tožitelj kurand France O. pričetkom leta 1896. prišel radi bedosti pod kuratelo. Še poprej je bil od svojega brata Gregorja O. izplačan s svojo doto, katero je naložil pri kmetski posojilnici na V. Spomladi leta 1895. ga je naenkrat obvladala fiksna ideja, da je brat Gregor O. ta denar, ki ga je njemu izplačal za doto, ukradel v cerkvi v P., in da mora on ta denar vrniti tej cerkvi. To fiksno idejo je večkrat ponavljal, in akoravno so mu drugi ljudje pravili, da cerkev ni bila okradena, je vender on ostal pri tej ideji, in je tako ves ta denar v skupnem znesku 254 gld. 54 kr. dné 9. septembra 1895 prinesel kapelanu Valentinu M. v P., kateri ga je takoj zopet oddal župniku Josipu L., današnjemu tožencu. France O. je bil s sklepom c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani od dné 28. januarja 1896, št. 771. radi bedosti dejan pod kuratelo na podlagi izpovedeb in soglasnega izreka sodnih zdravnikov, katera sta izrekla, da je France O. že od rojstva bebec in da je to na prvi pogled spoznati. Toženec je vzel torej denar od bebca brez povoda in ker ga ima »sine causa« v rokah, se zahteva povrnitev.

Na ustni razpravi je toženec v prvi vrsti oglasil prigovor, da on ni pravi toženec, ker je France O. omenjeno svoto podaril

farni cerkvi v P., torej je on ta denar sprejel in tudi sprejeti mogel le za farno cerkev kakor predstojnik, tako da bi bilo tožbo naperiti proti farni cerkvi, a ne proti njemu, in ker je tožbe zoper cerkev v P. vsled določil §-a 74. in 75. odst. 2. sod. prav. vložiti pri sodišču v Ljubljani, je tudi le-to sodišče nepristojno. Toženec predlaga, da se tožba radi teh prigovorov zavrne. V glavni stvari pa pravi toženec, da je France O. omenjeni denar najprvo izročil kapelanu Valentinu M. in ta potem njemu, češ tukaj je prinesel en človek za cerkev ta denar, da niti on, niti kapelan, in tudi ne kuharica Antonija M. niso mogli zapaziti pri Francetu O. kake abnormalnosti — torej je denar on sprejel »bona fide«. Tudi omenja toženec, da France O. je dosedaj vedno prinašal v župnišče od hiše Janeza B. listke o velikonočni spovedi, kar dokazuje, da ni neumen. Končno pravi toženec, da za bebca je moči le tistega smatrati, kogar sodišče za takega izreče (§ 273. obč. drž. zak.), da pa tudi slaboumni imajo takozvana »lucida intervalla« in v takem trenutku je tudi France O. ta denar izročil. Toženec je torej predlagal, da se tožba tudi kakor v glavni stvari neutemeljena odbije.

Tožitelj je gledé oglašenege prigovora nepristojnosti, oziroma nepravlege toženca poudarjal, da toženec kakor župnik ne more sam cerkve zastopati, ker cerkev zastopa v prvi vrsti finančna prokuratura, v drugi vrsti pa župnik z dvema ključarjema; torej je denar toženec sprejel in sprejeti mogel le za svojo osebo. Sploh je bil pa France O. bebec, torej je nezmožen pravnoveljavne pogodbe sklepati in tudi nezmožen kaj dati ali kakšen obet napraviti; radi tega je nerelevantno, ako se je, izročujoč denar, izrazil, da on ta denar daruje cerkvi, in se toženec na to ne more opirati, ker je vsako dejanje bebca samo na sebi neveljavno (§ 865. obč. drž. zak.).

Priča kapelan M. je izpovedal: France O. je dne 9. septembra 1895. l. denar prinesel ter ga njemu izročil; on je Franceta O. vprašal, kako je to, da je denar prinesel, in on je na to nekaj zamrmral, toda priča je razumel samo besede, da denar da za cerkev; France O. je bil razmršen in zamazan ter je na pričo napravil utis čudnega človega, tako, da se mu je takoj usililo vprašanje, je li ta človek pameten ali ne, in čudno se mu je zdelo, kakó tako revno oblečen človek toliko denarja daruje.

Priča je na to denar izročil župniku Josipu L. in ta je potem še govoril s Francetom O.

Priča Janez B. je izpovedal: France O. je pri njem kakih 18 let in je bil vedno neumen; cela vas S., kakor tudi vas K. kakih 5 let sem dobro vé, da je France O. neumen. Franceta O. je spomladi 1895 kar naenkrat obvladala fiksna ideja, da tist denar, katerega mu je brat Gregor odštel za doto, je ta ukradel v farni cerkvi v P., in da mora on ta denar vrniti. Akoravno so mu drugi ljudje pripovedovali, da cerkev ni bila okradena, je on vsejedno ostajal pri svoji fiksni ideji in tako je v resnici dné 9. septembra 1895 denar odnesel v P. Priča je kakih 20 dnij potem šel osebno k župniku Josipu L. v P. in mu je povedal, da je France O. bebec in da torej treba denar nazaj dati, česar pa župnik ni hotel.

Toženec je konečno priznal, da je Franceta O. potem še enkrat k sebi poklical.

Iz kuratelnih spisov se je konstatiralo, da sta zvedenca dr. Stanko S. in dr. Janko M. soglasno izrekla, da je France O. od rojstva na umu bolan in da se to na prvi pogled spozna.

Razlogi.

§ 865. obč. drž. zak. določa jasno, da kdor nima uma, je nezmožen obet storiti ali sprejeti, torej nezmožen kako pogodbo pravnoveljavno skleniti. Iz tega izhaja, da morata biti obedve stranki zmožni pogodbe sklepati, ker pogodba po svoji bistvenosti obstoji iz soglasne volje obeh strank, torej je umevno, da more le tist sklepati veljavne; pogodbe, kdor je zmožen pametne volje. V prvi vrsti so torej vse tiste osebe izključene in nezmožne pogodbe sklepati, ki nimajo razuma, to so bebeci, blazni in besni ljudje. Ako je torej kdo za blaznega ali bebca sodnim potom bil izrečen (§ 273. obč. drž. zak.), traja njegova nezmožnost za dejanje dotlej, da se ravno nasprotno izreče in kuratela odstrani § 285. obč. drž. zak.). Vsaka pogodba, katero tak človek v tem času sklene, je sama na sebi neveljavna in tudi ako bi jo sklenil v tako zvanem vedrem trenutku. Vprašanje, ali ima pogodba, ki jo kak bebec sklene, predno ga sodišče izreče za bebca, veljavo ali je sama na sebi neveljavna, je na vsak način treba zanikati, kajti bolan na umu je lahko človek, ako ga tudi sodišče še za to ne izreče, in iz tega izhaja, da je vsako v času bolezn

na umu od umobolnega človeka storjeno dejanje brez veljave, in to tudi v takozvanem vedrem trenutku, kajti izjemo pozna naš državljanski zakonik edino pri napravi zadnje volje (§ 567) in glede dolžnosti povračila škode (§ 1310).

Zvedenca, katera sta duševno stanje Franceta O. preiskovala, sta soglasno izrekla mnenje, da France O. je bedast od rojstva in da se ga mora tudi na prvi pogled spoznati; temu mnenju se je tudi sodišče pridružilo. Ravnotako je tudi priča Janez B., pri katerem je France O. že 18 let, izpovedal ter dostavil, da v vaseh S. in K., ki sta priklopljeni fari P., vsak človek dobro vé, da je France O. neumen. Tako je dokazano, da France O. je bil dne 9. septembra 1895 bedast, da je bil torej nezmožen svoje imetje komu darovati. Zategadelj je bila opazka Franceta O., da on daruje ta denar cerkvi, sama na sebi nerelevantna in brez posledice.

Iz vsega tega je izvajati, da toženi župnik Josip L. omenjenega denarja ni mogel pravnoveljavno sprejeti, niti za svojo osebo, niti za cerkev P., ampak je njega smatrati edino le za detentorja ad personam, za osebnega shranitelja in mora zato denar, ker »sine causa« sprejet, v roki oskrbnika vrniti. S tem je ovržen prigovor toženca, da on ni pravi toženec, kakor tudi prigovor nepristojnosti tega sodišča.

Toženec skuša tožbeno zahtevo s tem omajati, češ, on ni spoznal, da bi bil France O. bolan na umu. Ta prigovor je tudi nerelevanten, kajti § 869. obč. drž. zak. zahteva, da privoljenje v pogodbo mora biti prosto, odločno, resno in razumljivo: ako se torej kaj vzame pod drugimi dogovori in ne pod tistimi, pod katerimi se je obetalo, ne biva nobena pogodba. O Francetu O. kakor bebcu nikakor ni moči govoriti, da je imel resno voljo, ker on kakor bebec sploh pametne volje nima. Ako bi France O. takrat imel veder trenotek, bi tudi o kaki pogodbi ne bilo moči govoriti, ker kakor dokazano je Franceta O. takrat obvladala fiksna ideja, da je isti denar ukraden farni cerkvi v P.; on ga je le s to idejo izročil županstvu, toda pod pogojem, da je bil ta denar v resnici ukraden tej cerkvi, torej je on imel namen le vrniti. Ker pa cerkev dosedaj še ni bila okradena tacega denarja, je očitvidno, da je France O. ravnal v pomoti, in ker ta pomota zadeva glavno stvar, bi bila ta pogodba tudi neveljavna,

ako bi bil France O. popolnoma pameten. Sploh je pa priča Valentin M. izpovedal, da se je France O. čudno obnašal, da je na njega napravil utis čudnega človeka, tako, da se mu je takoj vprašanje usililo, je li ta človek pameten ali ne.

Tožbeni zahtevi je bilo povsem ustreči.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani kakor prizivno sodišče je vsled priziva toženca zoper rzsodbo okrajnega sodišča na podstavi z obema strankama opravljene ustne prizivne razprave rzsodilo dne 31. avgusta 1898 opr. št. Bc. V. 31/98—9; da se tožbena zahteva zavrne.

Dejanski stan.

V tem oziru sklicuje se na dejanski stan v pravosodni sodbi, kateri je na drugi stopinji ostal neizpremenjen, in se na podlagi pravnih spisov prve instance le v toliko popolni, da je toženi župnik Josip L. po lastni izpovedbi denar, ki ga je bil za farno cerkev sprejel, tudi že pri cerkvi porabil.

Razlogi.

Kakor prvi sodnik, tako je tudi prizivno sodišče na podlagi izpovedbe priče Janeza B. in na podlagi soglasnega mnenja zvedencev zadobilo prepričanje, da je bil France O. že meseca septembra 1895. l. bedast, torej nezmožen svoje imetje komu darovati. Od Franceta O. sklenjena darilna pogodba je bila nična in se lahko to, kar se je v izpolnitev te pogodbe dalo, s »*condictio sine causa*« nazaj terjati. Vpraša se: od koga? Od tistega, koji se je po daritvi neopravičevano obogatil.

Po vsebini pravnih spisov je nedvomno, da je imel tožitelj France O. namen, dotični denar darovati cerkvi v P., in da je toženec, župnik, darovano svoto tudi v tem namenu, namreč za cerkev sprejel. Ravno tako ne more biti nikakega dvoma o tem, da je toženec kakor oskrbnik cerkvenega premoženja upravičen bil, pogodbo skleniti, s katero se cerkvi ni naložila nikaka zaveznost, t. j. sprejeti daritev. In ker je darovano svoto po svoji izpovedi — protivnega dokaza ni — tudi za cerkev že porabil, morala bi le-ta zopet vrniti, kar ji je po njenem zakonitem zastopniku prišlo v roke iz tožiteljevega premoženja vsled nične

pogodbe, torej neopravičeno. Tožba proti župniku za njegovo osebo bila je neumestna in zavrnitev tožbene zahteve je utemeljena.

C. kr. najvišje sodišče je na revizijo tožiteljevo v nejavni seji z rzsodbo z dne 26. oktobra 1898 št. 13711 rzsodbo prizivnega sodišča potrdilo iz razlogov:

Tu ne gre za to, ali je France O. pravoveljavno daroval, nego komu je daroval. Iz izpovedeb prič Valentina M. in Antonije M. izhaja ter je bistveno potrjeno v obrazložbi tožbe to, da je France O. na poziv, naj se za cerkev v P. prispeva, znesek 254 gl. 34 kr. naklonil za cerkev in položil v roki toženca kakor farnega predstojnika. Le-ta torej tega denarja ni sprejel v svojem imenu, nego kakor zastopnik cerkve, in zato povračila ni iskati proti župniku, ki imovinskih pravic cerkve ne sme oddajati, nego le proti cerkvi. Iz naslova povračila škode pa se ni tožilo, sicer pa je takšna zahteva tudi v zvezi z vprašanjem, ali je dolžnost povračila iz cerkvene imovine pravoveljavna ali ne. Kako se je izročeni denar porabil v cerkvene namene, to je vse jedno za tukaj odločilno dejstvo, da je bil sploh odmenjen. Zategadelj je neutemeljeno očitanje, da se je položaj stvari premalo pretehtal ali da so se dokazi nezadostno vsprejeli, in neutemeljeno tudi očitanje, da bi se bila stvar v pravnem pogledu nepravilno presodila v rzsodbi prizivnega sodišča, katero je bilo torej potrditi.

b) Le kedar je bila tožena stranka od kazenskega sodnika proglašena kriva prešestva, stvarja le-to po §-u 115. obč. drž. zak. razlog za razvezo zakona.

Dejanski stan.

Tožitelj B. pl. B. in toženka E. pl. B. roj. I-ova sta stopila v zakonsko zvezo po vstočnem obredu dne 30. rožnika 1894. leta v cerkvi sv. Nikolaja v Trstu. Obadva sta bila takrat pravoslavnega (vstočno-grškega) veroizpovedanja: ženin je bil namreč krščen dne 10. sušca 1894. leta v pravoslavni cerkvi v Benetkah, zaročnica je pa bila prestopila v pravoslavje dne 9. rožnika istega leta. — Družinske razmere so nanesele, da se je preselil B. pl. B. v Benetke, njegova zakonska pridruža ostala je pa v Trstu.

V svojem pismu od 20. rožnika 1898. leta je pisala toženka tožitelju, da je prelomila zakonsko zvestobo, priobčivši mu ob enem, da je samodruga (nosna) z nekim R. Ch.; pozneje mu je priznala to tudi z besedo, obdolživši se storjenega greha, in priznala je vse to izrečno tudi pred sodnikom, odbranim za pripravljavno pravno postopanje, in pred njim je izrečno povdarjala, da se ni več telesno družila s svojim možem vsaj od meseca grudna 1897. l. ne. Koncem vinotoka 1898. leta se je nahajala toženka v zadnjih dneh svoje nosnosti; svedok R. Ch. je pa povedal, da je občil poltno z njo od listopada 1897. leta do kimovca 1898. leta.

Na podlagi teh dejstev in opiraje se na določbo §-a 115. obč. drž. zak. zahteval je tožitelj, naj sodni dvor razsodi: *a)* zakonska zveza, ki sta jo sklenila on in toženka po vstočnem obredu¹⁾ 30. rožnika 1894. leta v cerkvi sv. Nikole v Trstu, je razvezana po krivnji iste same toženke; *b)* temu dosledno bo zabeležiti v matici venčanih, ki jo vodi grško-vstočna občina sv. Nikole v Trstu, da je razrešena zakonska zveza *ad a)*; *c)* toženka povrni tožitelju pravdne stroške.

Toženka je izrečno vse priznala, česar jo je dolžil tožitelj; branitelj zakonske zveze se je pa upiral tožiteljevi zahtevi in povdarjaje, da prešestvo, katerega se je toženka obdolžila, ni bilo še dokazano pred kazenskim sodnikom, saj ni bilo zaradi njega še prav nobenega kazensko-pravnega presledovanja, kar tožitelj sam priznava, je predlagal, naj sodni dvor odbije tožiteljevo zahtevo in naj ga vrhu tega obsodi še na pravdne stroške.

Z razsodbo od 23. grudna 1898. leta Cg I 366/98—5 je ugodilo c. kr. deželno sodišče tržaško tožiteljevim zahtevam po teh-le razlogih:

¹⁾ Slovom dekr. dvorne pis. od 20. listopada 1820., št. 325 se dovoljuje tudi pravoslavnim krščanom razveza zakona iz razlogov, navedenih taksativno v §-u 115. obč. drž. zak. — Posledovatelji vstočne cerkve opirajo se namreč na besede blagovestnika sv. Matevža v pogl. 5. v 32. vrsti (odnosno v pogl. 19. v 9. vrsti), po katerih sme zapustiti mož zakonsko svojo ženo, ki se je pregrešila prešestvom; zapadna cerkev se drži pa bolj besed blagovestnika sv. Luke v pogl. 16. v 18. vrsti, po katerih ne sme odpoditi mož od sebe svoje žene ni zaradi prešestva ne. Od tod je tudi vsenarodna prislovica: »stopil je v šolo sv. Luke«, namreč v zakon po zapadnem obredu, ki je nerazvezan.

Priznanje toženke, podprto zaprisežnimi izpovedbami svedoka R. Ch., prepričalo je sodni zbor, da se je storila toženka kriva prešestva. Ker je torej prešestvo dokazano in ker se prišteva prešestvo tudi k razlogom, po katerih se sme razvezavati zakonsko zvezo, ugodil je sodni dvor tožbeni zahtevi. Na prigovor branitelja zakonske zveze, da je namreč odbiti tožbeno zahtevo, ker ni ustanovljeno s kazensko-pravno razzodbo, da se je zakrivila toženka prešestva, ni se pa mogel ozirati sodni dvor, ker tega prigovora ne podpira prav v ničem določba §-a 115. obč. drž. zak., ki zahteva le, da bodi prešestvo dokazano, ne zahteva pa, da je proglasiti uprav s kazensko razzodbo za storjeno.

C. kr. višje dež. sodišče tržaško je na priziv branitelja zakonske zveze odbilo tožiteljevo zahtevo po teh-le razlogih:

Ne prešestvo (preljubočinstvo) samo na sebi, temuč razzodba, s katero je bila tožena stranka proglašena, da je kriva prešestva, stvarja po §-u 115. obč. drž. zak. eden onih razzogov, po katerih se sme razzezati zakonsko zvezo mej krščani, v državljanskem našem zakoniku imenovanimi: akatoliškimi. Te krivnje ne more pa proglasiti nihče drugi, nego kazenski sodnik, ki je poklican v to, da izreče svoj kriv o onem, ki se je pregrešil zoper določbe kazenskega zakonika. § 109. obč. drž. zak., ki omenja mej razzogi, po katerih se dovoljuje ločitev od mize in od postelje, izraža se jasnejše, da se sme namreč dovoliti ločitev, ako je bila stranka prešestva ali kakega hudodelstva kriva izrečena. Ako se torej za isto ločitev od mize in postelje zahteva obsodbe, treba jo je zahtevati tem bolj v težem slučaju, ko gre namreč za razzezo zakona. V takem slučaju treba je po §-u 10. min. naredbe od 9. grudna 1897. l., št. 283., ki se sklicuje na § 14. dvorn. dekr. od 23. velikega srpana 1819. l., št. 1595., ne glede na priznanje strank ali na kako poravnavo, mej njima skleneno, strogo dokazati, da se sme zahtevati razzeza zakona (razzporočenje). Vse to je tožitelj sicer dokazoval, dokazal pa ni, kajti ni priznanja toženke, a niti izpovedbe njenega hotima (rivalis) niso mogle udostoveriti sodnega zbora, da je vse prav tako, kakor navaja tožitelj v svoji tožbi. Ozirom na vse to, je bilo treba vsprejeti priziv branitelja zakonske zveze, odbiti tožiteljeve zahteve in obsoditi tožitelja na podlagi §-ov 43. in 50. civ. pr. reda na pravdne stroške, narasle na prvi in drugi sodni oblasti.

Z odločbo od 2. velikega travna 1899. l., št. 5406 potrdilo je c. kr. vrhovno sodišče razsodbo višjega deželnega sodišča tržaškega s temi-le razlogi:

Revizijska pritožba se opira na § 503., št. 4 civ. pr. reda, ali prav brezuspešno. Že višje deželno sodišče je dokazalo, da razlog, po katerem je smeti dovoliti nesoglasno ločitev od mize in postelje, je tudi oni, da je tožena stranka bila izrečena kriva prešestva, in da ni možno niti misliti na to, da bi bile zakonske določbe blažje za razvezo, nego li za priprosto ločitev. Za ločitev zadošča po §-u 109. obč. drž. zak. obsodba zaradi kakega hudodelstva, za razvezo zakona zahteva pa § 115. obč. drž. zak., da je obsodba zaradi hudodelstva združena s kaznijo na najmenj petletno ječo. Že iz tega izhaja, da razlogi za razvezo (§ 115. obč. drž. zak.) zakona morajo biti krepkejši in težji nego za ločitev od mize in postelje (§ 109. obč. drž. zak.). Vrhu tega upotrebljava § 115. obč. drž. zak. besede: »če se je zakonski družje zakrivil s prešestvom ali kakim hudodelstvom, za katero je bil obsojen najmenj v petletno ječo«, — in že iz istih besed: »se je zakrivil« izhaja, da bi krivnja morala biti izrečena s kazensko razsodbo, kajti jedino le kazenskemu sodniku pristoja pravica soditi o vprašanjih, je li obtoženec kriv (§-a 270., št. 6 in 447. kaz. pr. reda). Ako se opira tožba za razvezo zakona na kako hudodelstvo, sme se ista dovoliti le tedaj, kedar je bil toženec že obsojen najmenj na petletno ječo in glede na to je tolmačiti določbo §-a 115. obč. drž. zak. o prešestvu v strožjem zmislu tem bolj, ker stoji ona v najtesnejši zvezi z določbo o obsodbi na najmenj petletno ječo.

T.

c) Civilnopravno načelo, da stroške rekurza, nastavše vsled predloga kake stranke, povrne ista stranka, je uporabljati tudi v eksekucijskem postopanju, čeprav o predlogu ni bilo spora.

V eksekucijski stvari zahtevajočega upnika Elije P. je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani rekurzu zavezanca Antona P. s sklepom z dne 15. februvarija 1899 opr. št. R V 27/99—1 deloma ugodilo, a ob enem izreklo, da mora stroške rekurza trpeti rekurent sam in sicer po §-ih 78. eks. r. in 40. civ. pr. r., ker ni po-

goja za uporabo §-a 41. civ. pr. r. navzlic določilo §-a 78. eks. r., kajti tu ni bilo nobenega spora.

Revizijskemu rekurzu zavezančevemu zaradi izreka o stroških je c. kr. najvišje sodišče s sklepom z dne 22. marcija 1899 ugodilo in sklep rekurznega sodiša pre naredilo tako, da mora zahtevajoči upnik povrniti zavezancu polovico rekurznih stroškov; tudi je zahtevajočemu upniku naložilo povračilo stroškov revizijskega rekurza.

Razlogi.

Rekurzno sodišče je rekurzu zavezančevemu ugodilo toliko, da je odbilo eksekucijo radi stroškov priseganja, ki jo je bil dovolil prvi sodnik. Rekurz je torej bil deloma uspešen. Revizijski rekurz je naperjen zgolj zoper to, da se vzlic temu stroški rekurza niso naložili nasprotniku, nego rekurentu samemu. Rekurzno sodišče utemeljuje to, češ da tu ni pogojev §-a 41. civ. pr. r., ker pred tem ni bilo spora. Popolnem pravilno opozarja na to, da § 78. eks. r., kar se tiče stroškov, napotuje na določila civ. pr. reda. Toda po §-u 41. istega reda mora propadla stranka povrniti nasprotniku stroške, ki so potrebni za primerno branitev pravice, in po §-u 50. civ. pr. r. veljajo določila §-ov 40. do 49. civ. pr. reda tudi za postopanje vsled pravnih lekov in za odločbe, katere izrekajo sodišča višjih instanc o stroških postopanja vsled pravnih lekov. Iz tega, ker § 41. civ. pr. r. govori o stroških, ki jih povzroči pravljanje, pa se nikakor ne da izvajati, da je izrek o stroških II. in III. instance le tedaj umesten, kedar se je pred sklepom, zaradi katerega teče pritožba, vršilo sporno, na ta sklep nanašajoče se postopanje. Pač se praviloma zgodi v pravem pravdnem postopanju, da se pred sklepom zasliši nasprotnik; toda tudi tedaj, kedar to ni treba in se tudi ni zgodilo, je rekurz navstal vsled sklepa, storjenega na predlog nasprotne stranke, in tako je predlagatelj s svojim predlogom povzročil sklep in pa rekurz. Če pa se potem spozna, da sklep, ki je storjen na predlog, ni utemeljen in če se sklep vsled rekurza predrugači, onda je jasno, da so stroški rekurza povzročeni po nasprotniškem predlogu in potrebni za primerno branitev pravice, in ni razloga, zakaj naj se bi uporaba določil §-ov 41. in 50. civ. pr. reda izključila tedaj, kedar se na predlog, ne zaslišavši poprej nasprotno stranko, nekaj sklene, kar se z rekurzom uspešno izpodbija, in zakaj naj bi se zmagu-

jočega rekurenta obsodilo, da trpi stroške sam, ali ga tudi napolnilo na posebno pravno pot. Kolikor eksekucijski red nima glede stroškov posebnih določil, uporabljati je po §-u 78. eks. reda splošna določila civ. pr. reda o strankah, torej tudi določila V. naslova v dotičnem oddelku; a zato je treba načelo, da stroške rekurza, ki nastanejo vsled predloga kake stranke, povrne ista stranka, uporabljati tudi v eksekucijskem postopanju. Revizijski rekurz je torej toliko utemeljen, kolikor je naperjen zoper izrek, da trpi zavezanec stroške svojega rekurza sam. Ker pa je rekurz bil obrnen proti dovolitvi eksekucije sploh in se mu je le deloma ugodilo, bilo je po §-u 43. civ. pr. reda zavezancu pripoznati le polovico rekurznih stroškov. Pač pa se, ker vprašanje, koliko rekurznih stroškov je prisoditi, ne more vplivati na stroške revizijskega rekurza, nalaga nasprotniku, da mora poleg polovice rekurznih stroškov povrniti v smislu §-ov 41., 50. in 53. civ. pr. r. in §-a 78. eks. reda stroške revizijskega rekurza.

d) K uporabi cenilnega reda.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani kakor rekurzno sodišče je v zvršilni stvari Frana B. proti Avgustu B. zaradi 150 gld. in 2098 gld. 95 kr. s pr. ugodilo rekurzu zavezanca proti sklepu c. kr. okrajnega sodišča v Il. Bistrici z dne 30. decembra 1898 opr. št. E 433/98—5 v kolikor se je z njim na podlagi poizvedeb z dne 11. novembra 1898 cenilna vrednost zavezančevih zemljišč vl. št. 63 in 185 kat. obč. Bistrica določila na 9980 gld., razveljavilo izpodbijani sklep s predidnim zvršilnim postopanjem všteti zvršilno cenitev z dne 8. oktobra 1898 opr. št. E 433/98—2 in sodišču prve instance naročilo, da uvede novo zvršilno cenitev in potem postopa po zakonu. (Sklep z dne 18. januarija 1899 opr. št. R V 4, 99—1.)

Razlogi.

Zavezančev rekurz naperjen je proti temu, da se je na podlagi poizvedeb z dne 11. novembra 1898 v izpodbijanem sklepu cenilna vrednost zavezančevih zemljišč vl. št. 63 in 185 kat. obč. Il. Bistrica določila z zneskom 9980 gld., ne pa na podlagi cenitve z dne 8. oktobra 1898 z zneskom 14.220 gld., in proti temu, da

se je razpisala dražba preje nego je cenitev stopila v pravno moč. On zahteva, da se cenitev z dne 11. novembra 1898 razveljavi, eventualno pa, da se izvrši nova cenitev.

V kolikor je rekurz proti temu naperjen, da se je dražba razpisala, predno se je cenilna vrednost pravomočno določila, je neutemeljen in zadostuje v tem oziru sklicati se na določila §-a 169. eks. reda.

Sicer je pa rekurz utemeljen, ker v istini po cenitvi z dne 8. oktobra 1898 in po poizvedbah z dne 11. novembra 1898 določitev cenilne vrednosti vprašavnih zavezančevih zemljišč z zneskom 9980 gld. ni opravičena.

Cenitev z dne 8. oktobra 1898 je povse pomankljiva in nikakor ne ugaja predpisom reda za cenitev nepremičnin z dne 25. julija 1897, št. 175 drž. zak. Iz cenilnega mnenja je sicer razvidno, da se je uporabila za določitev vrednosti prodajalna vrednost, razvidi se pa ne način, ki se je uporabil za preračun in tudi ne podstava za ovedene vrednosti (§ 29. cit.). Zvedenca sta potrdila, da stane v Bistrici oralo zemlje 300 gld. do 600 gld., a vgotovila se ni prodajalna vrednost po obdelovalnih vrstah zemljišč z eventualnim ozirom na dobrotne razmere in tudi ne po jednotah površinske mere, kakor predpisuje § 17. cit. Vrednost zemljišč, njiv, travnikov itd. se je določila, ne da bi se vedelo, kakšna prodajalna vrednost se je vzela za jednostno mero in kako se je do tega prišlo. Tudi so se zemljišča različne obdelavne vrste vkup cenila na pr. njive in travniki, mesto po obdelavnih vrstah in eventualno po dobrotnih razmerah, če se v tem razlikujejo (§ 17. cit.). Glede parc. št. 773/26 travnika tudi površinska mera ni navedena (§ 28. cit.) in tudi ne katast. čisti donesek. Glede 2/76. deležev posestva vl. št. 3 ad II. Bistrica in glede pravic do posestva vl. št. 83. kat. obč. Nadlesk nikakor ni razvidno, kaj je bila dejanska podlaga cenitve teh pravic in pogreša se tudi popis dotičnih zemljišč, kar utegne za cenitev važno biti.

Ti nedostatki omenjene cenitve so bili vsekakor taki, da so opravičevali poizvedbe v smislu §-a 80. *ibid.*, če so se tudi šele uvedle na predlog zahtevajočega upnika. Dognane poizvedbe, katerih izid vsebuje zapisnik z dne 11. novembra 1898., pa tem nedostatkom nikakor niso odpomogle. Glede poslopij se je določila vrednost na 7000 gld. nasproti prejšnji v znesku 10.000 gld. —

razlika se ni pojasnila — a povedalo se ni, se je li vzela za podlago prodajalna vrednost ali kali. Tudi se ni dognalo, je li resnično, kar sta trdila zvedenca dne 8. oktobra 1898, da so namreč vsa poslopja v dobrem stanju, ali kar trdi zvedenec U., da so gospodarska poslopja v slabem stanju. Glede družih zemljišč pa ima cenilno mnenje zvedenca U. iste nedostatke, kakoršni so se zgoraj označili glede izreka zvedencev dne 8. oktobra 1898.

Napake so toraj take, da ne more niti cenitev z dne 8. okt. 1898 sama na sebi, niti v zvezi s poizvedbami z dne 11. novembra 1898 biti podlaga za končni sklep o cenilni vrednosti v smislu §-ov 30. in 31. cit.

Z ozirom na vse to bilo je torej ugoditi rekurzu in izpodbijani sklep razveljaviti. Razveljaviti je pa tudi bilo postopanje pred tem sklepom všteti cenitev z dne 8. oktobra 1898 in sicer zategadelj, ker je nedostatkov tolikanj, da bi jih bilo komaj le po poizvedbah v smislu §-a 55. eks. reda odpraviti, in sicer to tem manj, ker se je omenjene cenitve kot zvedenec vdeležil Josip S., ki je sedaj sam priznal, da je, varuh zastavnega upnika Jožefa T., prizadet pri stvari. Sodišče prve instance mora uvesti novo cenitev in potem postopati po zakonu.

Kazensko pravo.

a) K zakonu o živilih od 16. januarija 1896. l., števil. 89 drž. zak. 1897. l.

(Kas. rzsodba od 30. decembra 1898. l. št. 12874.)

Mate D. je bil napravil nekoliko hektolitrov dobrega vina iz zbranega grozdja in je nameraval prodati je po leti za drag denar. Toda, ko je je v rožnem majniku pretakal, je opazil, da je zavrelo in se popolnoma pokvarilo. Revez ni hotel imeti prevelike izgube ter je vino, kolikor je bilo mogoče, popravil. Imel je par sodov priste patoke (Tresterwein), ki je bila sicer brez prave boje, a je imela prav dober okus. Pokvarjeno vino pa je obdržalo lepo naravno bojo in trebalo mu je samo okusa. Zmešavši pokvarjeno vino in patoko je Mate D. napravil prav ukusno vino, ki se mu je zdelo celo boljše, nego je bilo prej njegovo najboljše, in zadovoljen je bil svoje bistrumne iznajdbe,

kajti kazalo mu je, da dobi več, nego bi bil dobil, ako bi se mu vino ne bilo skazilo. A kratko je bilo njegovo veselje in še večja potem žalost, ko so mu tisto ukusno zmes v morje izlili in ga po vrhu še v ječo zaprli. Ob žetvi je namreč najel klet in postavil vino na prodaj. Točil je je v njegovem imenu Joso N., katerega je v to pooblastil. V Dalmaciji prodajajo vino na drobno v kletih. V označenje prodajanja izpostavljajo nad vrati kletij trobojnico iz papirja, na katero napisujejo kup vina. Joso N., ki je vedel, kako je bil Mate D. ono ukusno in lepo barveno pijačo napravil, je napisal na svojo trobojnico znesek 20 novč., ki je bil tedaj najviša cena za liter najboljšega vina. Prodajanje mu je šlo zelo od rok, oddal je bil že pol hektolitra, ko je nepričakovano pristopila mestna zdravstvena komisija, vina pokušala, zapečatila in klet zaklenila. Mateta D. in Josota N. so obtožili radi pregreška po §-u 18. št. 2., a obsodili samo radi prestopkov po §-u 11. št. 3. in §-u 14. št. 2. zakona o živilih; zaseženo vino pa so v morje izlili, ker je preiskovalni zavod izrekel, da je bilo pokvarjeno in človeškemu zdravju škodljivo.

Mate D. in Joso N. sta se pritožila na kasacijsko sodišče. Le-to pa je njiju pritožbo odbilo, a potrdilo razsodbo spoznavnega sodišča.

Ničnostna pritožba je uveljavljala ničnostni razlog odst. 4. §-a 281. kaz. pr. r., češ, da je razsodno sodišče zakon kršilo, ker ni ugodilo predlogu za zaslišanje veščakov, ki naj bi pojasnila mnenje preiskovalnega zavoda, in za preložitev glavne razprave v pregled in popolnjenje rečenega mnenja sodelovanjem drugega preiskovalnega zavoda. Le-ta izvajanja pa niso na pravem potu. Kajti mnenje preiskovalnega zavoda ni niti nejasno, niti protislovno v svoji vsebini, ko ustanavlja, da je bila zasežena tekočina pokvarjena in neužitna, in da je bil užitek iste škodljiv človeškemu zdravju, dasi ni bilo v njej zdravju škodljivih primeskov. Pokvarjenje nastane lahko samo iz sebe, popolnoma neodvisno od navlaščnega človeškega pripomočka, zgol kerpičnim ali mehničnim potom, in se morejo zato živila sama iz sebe skaziti in postati škodljiva človeškemu zdravju, ne da se jim dodaja tvarin, zdravju škodljivih, kakor na pr. trihinično meso, nezrelo sadje itd. Zato ne obstajajo v §-u 126. kaz. pr. r. določeni pogoji. Gledé revizije napominanega mnenja sodelovanjem drugega državnega

preiskovalnega zavoda pa pritožitelja nista pomislila, da jo more stranka zaprositi samo tedaj, ko je oddal mnenje kak v 1. in 2. odst. §-a 2. zak. o živilih imenovani nadzorovalni organ (§ 5. odst. 4. l. c.), in da zakon dovoljuje popreskus mnenja državnega preiskovalnega zavoda po drugem državnem preiskovalnem zavodu samo če se obistini v §-u 27. navedeni pogoji.

Prav tako neutemeljena je pritožba, kolikor zahteva nekaznivost obtožencev, naslanjaje se na odst. 9. a) §-a 281. kaz. pr. r. prigovorom, da Mate D. ni prisostoval prodajanju vprašavne tekočine, katere da ni prej niti pokusil, in da se mu zato ne more ničesa v greh šteti; a Joso N., ki ni vedel, niti mogel vedeti, da ni bila tekočina, katero je prodajal, pristno, naravno vino, nego žvižgavec, da je ceno takoj znižal od 20 na 12 novč., ko se je prepričal, da je bilo vino skaženo, kislo, ter tako označil odjemalcem, da ne prodaja pristnega vina najboljše vrste, nego slabše vino, nižje vrste. V le-tem pogledu pa se pritožba ne drži dejanskega, v razsodbi ustanovljenega stanja. Kajti razsodno sodišče je smatralo utrjenim, da je Mate D. pokvarjeno vino zmešal s patoko, da pa je isto vkljub temu ponujal na prodaj kakor naravno, pristno vino, običajnim oznamenilom, in da je Joso N. odstranil trobojnico čim je zapazil, da prihaja nadzorovalna komisija; okolnosti take, iz katerih se je razsodno sodišče prepričalo, da sta oba obtoženca vedela, da na prodaj ponujana in prodajana pijača ni bila pristno vino, nego pokvarjeno vino, zmešano s patoko ali kavcem. V le-tej smeri torej ne odgovarja izvod ničnostne pritožbe določilom zakona (§ 258. kaz. pr. r.).

Moti se slednjič pritožba ničnosti v svojih nazorih, ko izvaja razlog odst. 10. §-a 281. kaz. pr. r. iz tega, ker sta bila obtoženca krivima proglašena prestopka po §-u 11. št. 3. in po §-u 14. št. 2. zak. o živilih, ker je tedaj razpravno sodišče smatralo, da obstoja stok rečenih dveh prestopkov, dočim méni pritožba, da je obtoženo dejanje kaznivo samo po §-u 14. št. 2. l. c., ker gre za zdravju škodljivo živilo, § 11. pa domneva, da živila, krivim oznamenilom na prodaj ponujana ali prodajana, niso zdravju škodljiva, in da je zato smatrati v §-u 11. omenjeno slepilo občinstva zgolj za obtežujočo okolnost, nikakor pa ne za poseben zločin poleg prestopka po §-u 14. št. 2. To pa je pomotno. § 11. namerava samo preprečiti slepljenje kupovalcev o kakovosti živila.

Kakor je posnema in ponareja živil sama na sebi nekazniva, tako tudi ni samo na sebi kazni podvrženo postavljanje v promet posnemanih in ponarejenih živil, kolikor niso zdravju škodljiva, in zato, da se na prodaj ponujajo ali prodajajo kakor taka, a ne kakor pristna in nepokvarjena. Ko se pa posnemano ali ponarejeno ali nepokvarjeno, dasi zdravju neškodljivo, blago označi kakor pristno, neponarejeno, onda so kupovavci zaslepljeni o njegovi pravi kakovosti. Zgol to zadostuje v utemeljitev prestopka po §-u 11. Za kaznivost prestopka po §-u 14. pa ni potrebno slepilo. Le-ta obstoja celó, ko je zdravju škodljiva lastnost blaga kupovalcu znana. Za to je pač jasno, da sta obtoženca prelomila zakon v dveh različnih smereh, in da ustanavlja vsako posamezno prelomljenje za-se učin posebnega zločina. Ni pa v našem slučaju še posebej razmotrivati, ali ne bi bilo bolj umestno in zakonu primerno uporabiti odst. 4. mesto odst. 3. §-a 11., ko gre za prodajanje patoke oznamenilom pristnega vina, kajti če oznamenilo blaga ne odgovarja bistvu istega, ne obstaja »krivo oznamenilo«, nego »ponarejanje«. Sodni dvor je torej prav storil, ko je smatral, da obstoja idealna konkurenca prestopkov po §-ih 11. in 14. zak. o živilih, in je zato ničnostna pritožba neutemeljena v vsem svojem obsegu.

Fitik.

b) Zakon ne zahteva, da sodnik nagibe svojega prepričanja posebej obrazloži. — Napeljavanje po §-u 199. kaz. zak. je širši pojem nego šuntanje po §-u 5. kaz. zak. — Zvijajača, potrebna po §-u 197. kaz. zak. za zločin §-a 199. a) kaz. zak. je obsežena v poskusu pridobiti si nepristno (ponarejeno) dokazilo.

(Kas. rzsodba od 3. februvarija 1899. l. št. 14149 iz 1898. l.)

Jovan M. je ukral dve ovci na paši. Mislil je, da ga nobeden drugi ni videl, nego Bog, ko ju je odnesel. Žandarmi pa so naši dve priči, ki sta tatvino opazili in pred sodnikom tudi izpovedali, da sta videli Jovana, ko je šel po ovci in ko ju je odnesel. Jovana so zato obtožili radi hudodelstva tatvine in poklicali njega in oni dve priči pred sodišče. Hodili so skupaj v mesto in po potu je Jovan vrgel pričama besedo, naj zatrdita pred sodiščem, da vendarle nista gotovi, da je prav Jovan ovci ukral, da sta se morebiti mo-

tili, ker sta bili predaleč, da je najbrže kedo drugi, ki je Jovanu podoben, ovci odnesel. Prišedši v mesto, sta priči povedali žandarmu, kako ju je Jovan po potu nagovarjal. Žandarm je to nannanil državnemu pravdniku in le-ta je Jovana na razpravi obtožil tudi hudodelstva po §-u 197. in 199. a) kaz. zak. Jovan je privolil, da se takoj razpravlja tudi o tej novi obtožbi, priči sta potrdili nagovarjanje in sodišče je Jovana obsodilo radi tatvine po §-ih 171., 175. II. b) in radi goljufije po §-ih 197., 199. a) kaz. zak.

Obtoženčevo ničnostno pritožbo je kasacijsko sodišče odbilo ter svoj izrek tako-le obrazložilo:

Obtoženec kliče na pomoč ničnostni razlog odst. 5. §-a 281. kaz. pr. r., češ, da razzodbeni razlogi samo navajajo izpovedanja prič, a ne tudi uvaževanj, na podlagi katerih se je razpravno sodišče prepričalo o krivdi obtoženca; razzodba da je zato nepopolna in nejasna. Toda spoznavno sodišče je naštelo dogodke, katere je smatralo dokazanimi in je navelo izpovedbe prič, na podlagi katerih je smatralo dogodke ustanovljenimi. Več pa zakon ne zahteva od sodnika, vzlasti ne zahteva, da je sodniku tudi nagibe svojega prepričanja posebej obrazložiti. Sodni dvor je izrekom, da se je obzirom na doslovno v razzodbenih razlogih navedena izpovedanja prič o krivdi obtoženca prepričal, popolnoma zadostil določilu §-a 270. št. 7. kaz. pr. r. Ničnostni razlog, na katerega se pritožitelj v tem pogledu oslanja, torej ne obstaja.

Neutemeljena pa je pritožba tudi, kolikor prigovarja pozovom na § 281. št. 9. a) kaz. pr. r., da je spoznavno sodišče besedovanje, njemu v greh šteto, smatralo hudodelstvom goljufije po §-ih 197., 199. a) kaz. zak. samo vsled napačnega razlaganja zakona, ne da bi bilo uvažilo, da je za napeljavanje v krivo pričanje potreben znak zvijače, da znači pojem »napeljavanje« nekako obljubo in natežno nagovarjanje h krivemu pričanju. Takovi nazori pa so iz trte zviti in ni jim najti v zakonu prave zaslombe. Pojem »napeljavanje« v § 199. a) kaz. zak. se ne krije pojmom »šuntanje« §-a 5. kaz. zak., nego je širši. »Napeljavanje« obsega vsa odrejanja in ukrepe, ki služijo v dosego določenega smotra, — v našem slučaju: krivega pričanja, takó celó, da zado- stuje že samo zaprosenje krivico pričati; natežnejše prosjačenje in nagovarjanje ali celó obljubovanje odškodbe ali nagrade ni potrebno za učin napeljavanja. Gledé znaka zvijače (§ 197. kaz. zak.)

pa zadostuje pripomniti, da je za zločin, označen v §-u 199. a) kaz. zak., obsežena v poskusu pridobiti si ponarejeno dokazilo. Zato ni iztakniti kake pravne pomote prvih sodnikov ter je pritožba neosnovana v celem svojem obsegu. F.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 7. in 8. naslednje razprave: J. Wagner: O promjeni našeg građanskog parbenog postupnika. (Dalje). — Dr. J. Paleček: Misli ob osnovi novoga odvjetničkoga reda i karnostnega statuta. — Fr. Haladi: Razmatranja o zadaći tehničkih vještaka i upravnih činovnika kod provadjanja komasacije zemljišta prema zakonu od 26. svibnja 1891. — Dr. J. Šilović: Sedmi obći kongres međunarodne kriminalističke udruge. — D. Markovac: Očevid u kaznenom postupku radi težkih tjelesnih ozleda sa pravnog i ekonomskog gledišta.

Dr. H. Sperl: Systematische Uebersicht über Literatur und Praxis des oesterr. Civilprocess- und Executionsrechtes unter Anführung der gesammten 1895 bis 1898 erschienenen Fachquellen und Literatur, sowie allen veröffentlichten Gerichtsentscheidungen. Wien 1899 (Manz).

Criminalité et imputabilité par P. Poustoroslew, docteur et professeur à l'université de Jouriew. Jouriew 1899.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. avgusta 1899.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: predsednik okrož. sodišča in dvorni svètnik R. Ullepitsch pl. Krainfels predsednikom dež. sodišča v Celovci; sodni pristav v Motovunu dr. H. Stepančič okr. sodnikom v Buzetu; sodnimi pristavi: Jos. Zupančič za Idrijo, dr. A. Rojic za Sevnico, Fr. Nerat za Litijo, dr. Fr. Peitler za Kozje, dr. H. Watzulik za Šoštanj. — Premeščeni so: sodni pristavi: dr. P. Bleiweis iz Rovinja v Podgrad, A. Kette iz Kočevja v Ribnico, M. Mrače iz Kozjega v Šmarje, A. Seliškar iz Trebnjega v Kranj, dr. H. Neuberger iz Šoštanja v Ormož. — Umrl je sodni tajnik Al. Dekleva v Mariboru dne 13. julija.

— (Cenitev pravic, združenih s posestjo premičnine, ki je v eksekuciji.) V vzgledih za cenilne zapisnike (str. 10), izdanih od pravosodnega ministerstva, je pravica do lesa, zvezana s premičnino, kapitalizirana z dvajsetkratno letno vrednostjo. To se je v praksi napačno in sicer tako razumelo, da je določiti vrednost vselej in v vseh okolnostih z dvajset-